

СОДЕРЖАНИЕ И ХАРАКТЕР СОЦИАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ ДЛЯ СТУДЕНТОВ ЭКОНОМИЧЕСКИХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ

Л.Д. ГРИЦЯК, кандидат педагогических наук, доцент кафедры иностранных языков факультета международной экономики и менеджмента, ГВУЗ «Киевский экономический университет имени Вадима Гетьмана»

***Аннотация.** В статье раскрыто понятие «социальная компетенция»; обобщены взгляды ученых на формирование компетентной личности. Сделан вывод о возможности формирования социальной компетенции у студентов экономических специальностей в процессе обучения.*

***Ключевые слова:** компетентностный подход, социальная компетенция, преподаватель, студент*

THE CONTENT AND CHARACTERISTICS OF SOCIAL COMPETENCE FOR STUDENTS OF ECONOMIC FACULTIES

L. HRYTSIAK, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor for the Department of Foreign Languages at the Faculty of International Economics and Management for Vadym Hetman Kyiv National Economic University

***Summary.** In the article the concept of «social competence»; summarizes the views of scientists on the formation of a competent person. The conclusion about the possibility of formation of social competence of students of economic specialties in the learning process.*

***Key words:** competence approach, social competence, teacher, student*

УДК 378.22:005.336.5

ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНЮВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

І.М. ДЕРКАЧ, к. вет. н., старший викладач Національного університету біоресурсів і природокористування України

***Анотація.** У статті проаналізовано принципи та сучасні підходи до оцінювання професійної діяльності викладачів у вищих навчальних закладах. Визначено спільні характеристики і відмінності у змістових, методичних й організаційних особливостях цього процесу в Україні та за кордоном. На основі здійсненого аналізу та порівняння актуалізується потреба в обґрунтованих рекомендаціях для впровадження їх у навчальний процес вітчизняних університетів.*

***Ключові слова:** оцінювання, викладач, професійна діяльність, студент*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Модернізація вищої школи спрямована на вдосконалення процесу навчання, виховання і розвиток самостійної, творчої, ініціативної особистості.

© І. М. Деркач, 2015

Кожний педагог – це неповторна і багатогранна людина з власним досвідом та певним рівнем компетентності. Тому, безумовно, дискусійним є питання критеріїв оцінювання професійної діяльності викладачів, за якими можна було б найбільш об'єктивно з'ясувати рівень їх фахової підготовки.

Сучасне реформування системи освіти закономірно потребує нових ідей і підходів. Питання оцінювання професійної діяльності викладачів актуалізується також у зв'язку з введенням інноваційних технологій до системи викладання навчальних дисциплін. Особливо важливо проаналізувати ті нові теоретичні та методологічні засади оцінювання, які зумовлені широким впровадженням у навчальний процес, наприклад тестування знань при вивченні дисциплін, введення технології стандартів оцінювання тощо.

Мета статті – охарактеризувати основні принципи та сучасні підходи до оцінювання професійної діяльності викладачів у вищих навчальних закладах України та за кордоном.

Аналіз досліджень і публікацій. Вітчизняні та закордонні науковці постійно оновлюють систему педагогічного діагностування та моніторингу освіти, впроваджують нові методи і підходи до викладання навчальних дисциплін [1-8].

Критерії оцінювання професійної діяльності викладачів – це показники, за допомогою яких здійснюють діагностування навчальної, навчально-методичної, науково-дослідної, громадської і виховної роботи, трудової дисципліни, етичних взаємовідносин між колегами, викладачами, студентами, випускниками, адміністрацією вищого навчального закладу. У наукових працях таких відомих дослідників, як Г. Андрущак [1], І.М. Зварич [4], Н. Marsh, L. Roche [7], G. Strickland [8] та багатьох інших детально аналізуються функції, вдосконалюються критерії оцінювання професійної діяльності викладачів. Хоча, з іншого боку, жодні критерії оцінювання діяльності педагога не можуть зрівнятися із високою оцінкою, виставленою саме вихованцями у процесі навчання. Так, напрацювання визнаних у свій час В.О. Сухомлинського, В.Ф. Шаталова і сьогодні не втрачають актуальності.

У працях І. Булах [2] та інших вітчизняних вчених якісне викладання дисципліни описується за допомогою таких принципів: викладачі, віддані студентам та їхньому навчанню; знають свій предмет і те, як його викладати; відповідають за контроль і управління навчанням студентів; систематично аналізують свою практичну діяльність; є членами освітнього співтовариства.

Васянович В.П. [3], вважає, що об'єктивними критеріями є якості педагога як особистості, які виявляються у спілкуванні зі студентами в процесі викладання дисципліни, а саме терпіння, чуйність, доброзичливість, рівновага, делікатність, милосердя, людяність.

Керуючись власним життєвим досвідом, J. Raven. [5], наголошує на прояві турботи та зусиль педагогів. На противагу більшості колег, дослідник не вказує на важливість виконання програми дисципліни, а зосереджує увагу на компетентностях, які мають набути студенти при виконанні певного виду навчальної діяльності.

Strickland G. до категорії викладачів, які не професійно себе поводять, відносить тих, які здебільшого займаються громадськими дорученнями, аніж викладанням навчальної дисципліни.

Дослідники стверджують, що більшість студентської молоді сприймає викладача як непересічну особистість і пов'язує своє професійне та особистісне зростання з його індивідуальністю. На думку V.R. Helterbran [6], до-

силь важливо, щоб студенти брали участь в оцінюванні професійної діяльності викладачів тому, що вони є учасниками цього процесу. Marsh H. [7], пропонує, щоб студенти оцінювали професійну діяльність викладачів після того, як вивчать курс навчальної дисципліни або після закінчення вищого навчального закладу.

Сучасні українські дослідники пропонують детально оцінювати роботу педагога, розмежовуючи при цьому його навчальну і навчально-методичну діяльність та об'єднуючи організаційно-методичну з громадською.

Згідно результатів досліджень V.R. Helderbran [6], оцінювання професійної діяльності викладачів США здійснюється за такими напрямками: знання навчальної дисципліни та вміння їх передати; особистісна якість викладання навчальної дисципліни; професійність і компетентність педагога.

На думку Зварич І.М. [4], вивчення зарубіжного досвіду з оцінювання професійної діяльності викладачів бажано поєднувати з якомога ширшим впровадженням цього у вітчизняних вищих навчальних закладах.

Порівняльну характеристику змістових, методичних й організаційних особливостей оцінювання професійної діяльності викладачів в Україні та за кордоном на прикладі США наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

Порівняльна характеристика оцінювання професійної діяльності викладачів

Оцінювання професійної діяльності у вищих навчальних закладах	
В Україні	В США
Розпочалося на початку ХХІ століття	Розпочалося на початку ХХ століття
Відбувається на громадських засадах з урахуванням адміністративної функції	Існує функція стимулювання і заохочення викладачів, зокрема, продовження контрактів, службові підвищення, надання викладачам спеціальних надбавок до зарплат, путівок та відпустки у літній період
Здійснюється адміністрацією ВНЗ, студентами, колегами	Проводиться політиками, працівниками Департаментів освіти, експертами, адміністрацією навчального закладу, студентами, випускниками, батьками
Анкетування, усне і письмове опитування	Анкетування, усне та письмове опитування, відведення сторінок «Rate My Professors» на інтернет-сайтах, врахування думки адміністрації ВНЗ та експертів
Висловлюється необхідність здійснення процесу з метою підвищення якості навчального процесу у ВНЗ	Відбувається щорічно і є однією із вимог його фахового призначення та педагогічної роботи
На самофінансуванні ВНЗ	Фінансується урядом США, Департаментом освіти, окремими штатами, на території яких розташований ВНЗ
Отримана інформація	
Розповсюджується на рівні певного ВНЗ	Є широкодоступною і розміщується на інтернет-сайтах ВНЗ, в освітніх газетах та у спеціальних випусках журналів

Аналізується адміністрацією ВНЗ, стають поєднувальною ланкою між керівництвом та педагогом	Обробляється, аналізується, є зворотнім зв'язком між споживачами та виробниками освітніх послуг, допомагають студентам при виборі спеціалізації для їх майбутнього фахового призначення
Інформує про сприйняття студентами навчального матеріалу та організації процесу навчання	Є показником для реформування освіти та модернізації ВНЗ
Можливості для студентів	
Навчальні програми обмежують у можливості самостійно визначитися та обирати курси для майбутньої професії	Результати оцінювання професійної діяльності викладачів певною мірою впливають на самостійний вибір навчальних курсів студентами, які допоможуть їм стати компетентними і висококваліфікованими фахівцями
Самовдосконалення викладачів	
Проходження курсів, взаємовідвідування занять; перевірки керівників; висловлюється потреба у розробці відповідних стандартів	На основі загальнофедеральних стандартів оцінювання професійної діяльності та самовдосконалення викладачів, які претендують на ту чи іншу педагогічну посаду

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, на основі аналізу основних принципів та сучасних підходів до оцінювання професійної діяльності викладачів у вищих навчальних закладах, встановлення відмінностей у змістових, методичних й організаційних особливостях цього процесу в Україні та світі (на прикладі США) необхідно визнати актуальність даного питання. З метою якісного реформування системи освіти та з врахуванням досвіду, напрацьовань вітчизняних та закордонних дослідників, а також усіх аспектів педагогічної роботи під час модернізації потрібно провести на належному рівні переосмислення системи оцінювання професійної діяльності викладачів вітчизняних вищих навчальних закладів. Подальші наукові дослідження можуть бути пов'язані з обґрунтуванням конкретних рекомендацій щодо цього в контексті глобалізації та євроінтеграції.

Література

1. Андрущак Г. Какой профессор студенту люб? [Электронный ресурс] / Г.Андрущак // Экспертный канал ГУ. – 2008. – С. 1-7. – Режим доступа: <http://hes.ru>
2. Булах І. Поняття та категорії педагогічної діяльності / І.Булах // Ч. 1. Теорія: Навчально-методичні та інформаційно довідникові матеріали для педагогічних працівників. – К. : Майстер-клас, 2005, С. 1-18.
3. Васянович Г.П. Педагогічна етика / Г.П. Васянович. – Л. : Норма, 2005. – 344 с.
4. Зварич І.М. Оцінювання професійної діяльності викладачів у вищих навчальних закладах США / І.М. Зварич. – К. : Фенікс, 2014. – 344 с.
5. Равен Дж. Педагогическое тестирование: проблемы, заблуждения, перспективы / Дж.Равен [пер. с англ.]. – М. : Кориго-центр, 1999. – 16 с.

6. Helterbran V.R. The ideal professor: student perceptions of effective instructor practices, attitudes and skills / V.R. Helterbran // Education. – 2008. – V. 129. – №1. – P. 125-138.
7. Marsh H.W., Roche L. The Use of Students Evaluation and an Individually Structured Intervention to Enhance University Teaching Effectiveness / H.W. Marsh, L. Roche // American Education Research Journal. – 1993. – Vol. 11. – 251 p.
8. Strickland G. Bad Teachers / G. Strickland. – Pocket Books. N.Y., London, Toronto, Sydney, Tokyo, 1998. – 178 p.

REFERENCES

1. Andrushhak Gh. Kakoј professor studentu liub? – [Elektronnyj resurs] // Gh. Andrushhak // Ekspertnij kanal GhU. – 2008. – S. 1-7. – Rezhym dostupu: ghttp:ghes.ru/
2. Bulacgh I. Poniattia ta kategoriji pedagoghichnoji dijalnosti / I. Bulacgh // Ch. 1. Teorija: Navchalno-metodychni ta informacijno dovidnykovi materialy dlja pedagoghichnycgh pracivnykiv. – K. : Majster-klas, 2005, S. 1-18.
3. Vasianovych Gh.P. Pedagoghichna etyka / Gh.P. Vasianovych. – L. : Norma, 2005. – 344 s.
4. Zvarych I.M. Ociniuvannia profesijnoji dijalnosti vykladachiv u vyshhycgh navchalnycgh zakladacgh SShA / I.M. Zvarych. – K. : Feniks, 2014. – 344 s.
5. Raven Dzh. Pedagoghycheskoe testyrovanye: problemy, zabluzhdenya, perspektyvy / Dzh. Raven [per. s anghl.]. – M. : Korygho-centr, 1999. – 16 s.
6. Helterbran V.R. The ideal professor: student perceptions of effective instructor practices, attitudes and skills / V.R. Helterbran // Education. – 2008. – V. 129. – N. 1. – P. 125-138.
7. Marsh H.W., Roche L. The Use of Students Evaluation and an Individually Structured Intervention to Enhance University Teaching Effectiveness / H.W. Marsh, L. Roche // American Education Research Journal. – 1993. – Vol. 11. – 251 p.
8. Strickland G. Bad Teachers / G. Strickland. – Pocket Books. N.Y., London, Toronto, Sydney, Tokyo, 1998. – 178 p.

ОСОБЕННОСТИ ОЦЕНКИ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕПОДАВАТЕЛЕЙ В ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ

И.М. ДЕРКАЧ, старший преподаватель Национального университета
биоресурсов и природопользования Украины

***Аннотация.** В статье проанализированы принципы и современные подходы к оценке профессиональной деятельности преподавателей в высших учебных заведениях. Определены общие характеристики и различия в содержательных, методических и организационных особенностях этого процесса в Украине и в США. На основе проведенного сравнения предложен ряд рекомендаций для внедрения их в учебный процесс отечественных университетов.*

***Ключевые слова:** оценка, преподаватель, профессиональная деятельность, студент*

FEATURES PROFESSIONAL PERFORMANCE EVALUATION OF TEACHERS IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

DERKACH I., senior lecturer, National University of life and Environmental
Sciences of Ukraine

Summary. *The article analyzes the principles and modern approaches to the evaluation of the professional activity of teachers in higher education institutions. Defined common characteristics and differences in the content, methods and organizations and peculiarities of this process in Ukraine and the US. On the basis of analysis and comparison of the reasonableness of the need for updated recommendations for the implementation of the learning process of national universities.*

Key words: *assessment, teacher, professional activities, student*

УДК 37.04

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИХОВАННЯ ВАЛЕОЛОГІЧНИХ ЦІННОСТЕЙ

**О. В. ЄРЕСЬКО, здобувач кафедри педагогіки Національного
університету біоресурсів і природокористування України**

Анотація. *У статті піднімається проблема підвищення ефективності виховання валеологічних цінностей. На основі аналізу результатів проекту «Школа проти СНІД», що більше десяти років упроваджується в навчальних закладах України, пропонується для виховання валеологічних цінностей застосовувати методiku освіти на основі життєвих навичок.*

Ключові слова: *валеологічні цінності, освіта на основі життєвих навичок, формування здорового способу життя*

Постановка проблеми. Зміни соціоекологічного середовища існування людей, які сталися наприкінці ХХ – початку ХХІ ст., спричинили настільки істотний вплив на здоров'я населення, що сьогодні це розглядається як глобальна проблема світу. Сучасна наукова думка розглядає проблему здоров'я населення як одну з таких, ступінь розв'язання яких зумовлює не лише кількісні та якісні характеристики подальшого розвитку людства, а навіть саму можливість його існування в майбутньому як біологічного виду.

Природно, найбільше потерпає населення країн, які поки що не мають достатньо економічних ресурсів для відновлення ушкодженого середовища і забезпечення всім своїм громадянам належного рівня соціальної захищеності. У першу чергу від цього страждає молоде покоління, що створює загрозу майбутньому розвитку таких суспільств. В Україні, яка за короткий історичний проміжок часу пережила Чорнобильську катастрофу й зазнала глибинної соціально-економічної трансформації суспільного устрою, особливо гостро відчувається погіршення стану здоров'я молоді.

Покращити становище може використання нового підходу до охорони здоров'я молоді, а саме – підвищення ефективності навчальних і виховних програм із збереження здоров'я. Формування здорового способу життя у навчальних закладах здійснюється вже тривалий час, але, переважно, за старими шаблонами і в основному формально, тому й не сприймається молоддю. Інформаційний підхід («знання заради знань»), який використовувався тривалий час у нашій країні, виявився неефективним у формуванні навичок здорового способу життя. Наслідок – учні, студенти не завжди мають об'єктивне уявлення про здоров'я як ціннісну категорію, а головне – в них не формуються

© О. В. Єресько, 2015